

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΥΡΗΝΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ (Απρίλιος 2011)

Συγγραφέας: ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΠΛΗΘΑΡΑΣ

Τα όσα διαδραματίζονται στην Ιαπωνία είναι πλέον λίγο πολύ γνωστά. Μετά τον τρομακτικής έντασης σεισμό και το φονικό τσουνάμι που ευθύνονται ήδη για την απώλεια τουλάχιστον 10.000 ανθρώπων, η διαρροή ραδιενέργειας από τον πυρηνικό σταθμό Φουκοσίμα απειλεί με πρόσθετες επιπλοκές τους κατοίκους των περιοχών που είχαν την ατυχία να βρίσκονται στην «ακτίνα δράσης» των προβληματικών πυρηνικών αντιδραστήρων.

Είναι ακόμα νωρίς να εκτιμήσουμε τις επιπτώσεις και ίο μέγεθος της πυρηνικής αστοχίας, τη στιγμή μάλιστα που η ροή πληροφορήσης εκ μέρους των ιθυνόντων παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Η συζήτηση όμως γύρω από την ασφάλεια και το δόκιμο της πυρηνικής ενέργειας έχει ξανανοιξει. Και άνοιξε μια στιγμή που η πυρηνική ενέργεια άρχισε να παίρνει και πάλι τα πάνω της ως υποτίθεται μια «σοβαρή λύση» στο πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής.

Το πυρηνικό λόμπι έχει κάθε λόγο να κοιμάται ανήσυχο, ιδίως όταν σκέφτεται τις μέχρι πρότινος επιτυχίες του. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανήγγειλε πρόσφατα το σχέδιο για την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, όπου μεταξύ άλλων προβλέπει αύξηση της χρήσης πυρηνικής ενέργειας έως το 2050. Η Γερμανία αποφάσισε την επέκταση λειτουργίας των ήδη παλιών πυρηνικών μονάδων της, η Γαλλία προσπαθεί να επεκτείνει το πυρηνικό της πρόγραμμα στο εξωτερικό τάζοντας τεχνογνωσία σε χώρες εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ΗΠΑ στοχεύουν στην ανάπτυξη ενός μεγάλου προγράμματος κατασκευής νέων πυρηνικών μονάδων, η Κίνα το ίδιο. Η Σουηδία αν και είχε αποφασίσει το κλείσιμο των πυρηνικών της μονάδων ανέκρουσε πρόσφατα πρύμνη, επιθυμώντας την επέκταση λειτουργίας, η Βουλγαρία και η Τουρκία ψάχνουν επενδυτές για νέους πυρηνικούς σταθμούς. Όλα τα παραπάνω τίθενται πλέον σε αμφιβολία μετά ίο συμβάν στην Ιαπωνία, που υπενθύμισε σε όλους σκληρά παθήματα του 20ου αιώνα (Three Miles Island, Chernobyl).

Βάσει των τελευταίων συνθηκών είναι αναμενόμενο πως θα χαθούν αρκετά δις επενδύσεων σε πυρηνικές μονάδες κι αυτό δεν θα αρέσει σίγουρα στους λομπίστες της πυρηνικής ενέργειας. Η Ελβετία ανακοίνωσε ότι παγώνει την άμεση κατασκευή τριών νέων πυρηνικών σταθμών, η καγκελάριος Μέρκελ νιώθει τουλάχιστον άβολα (εν μέσω προεκλογικής περιόδου) με τις πιέσεις που τις πιέσεις που της ασκούνται για το άμεσο κλείσιμο των πυρηνικών μονάδων της χώρας, στην Ιταλία το δημοψήφισμα που επίκειται για την κατασκευή νέων πυρηνικών μονάδων θα καταλήξει πιθανότατα σε ένα ισχυρότατο «όχι», ο Επίτροπος Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης οργανώνει «τεστ κοπώσεως» για την ασφάλεια των πυρηνικών μονάδων της Ευρώπης, η Ινδία ανακοίνωσε εκτεταμένο πρόγραμμα ελέγχου των δικών της μονάδων.

Αν σε αυτά προσθέσουμε την αναμενόμενη εκτίναξη των ασφάλιστρων των πυρηνικών μονάδων ανά τον κόσμο, την αυστηροποίηση των διαδικασιών και άρα του κόστους κατασκευής νέων μονάδων και την διασπορά του φόβου στην παγκόσμια κοινή γνώμη, εύκολα καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως η πυρηνική τεχνολογία σχάσης μοιάζει σαν ένας άσχημα λαβωμένος δράκος.

Βέβαια οι έχοντες συμφέροντα από την επέκταση των πυρηνικών προγραμμάτων των χωρών θα επιχειρήσουν έναν καταγιισμό συντονισμένων ενεργειών για την αναστροφή του αρνητικού κλίματος. Θα κάνουν λόγο για την ακραία κατάσταση στην οποία βρέθηκαν οι πυρηνικοί αντιδραστήρες, θα αναδείξουν υποτίθεται την γερασμένη τεχνολογία των μονάδων της Φουκοσίμα και θα την αντιπαραβάλλουν με τις υποτιθέμενες ασφαλέστερες νέες τεχνολογίες, θα προκαλέσουν την παρέλαση πυρηνικών «επιστημόνων» που θα διαρρηγνύουν τα ιμάτια τους για τα καλά της πυρηνικής τεχνολογίας κ.ο.κ.

Η αλήθεια είναι ότι και στην περίπτωση του (πολύ μεγαλύτερου) ατυχήματος στο Τσερνομπίλ τα ίδια έλεγαν. Όμως ότι είναι νέο σήμερα παλιώνει αύριο, όλα τα μηχανήματα έχουν συγκεκριμένο ευδόκιμο χρόνο ζωής, σε όλα τα μηχανήματα εισέρχεται ο παράγων άνθρωπος. Το μέγιστο ζήτημα, βάσει της παγκόσμια αναγνωρισμένης αρχής της προφύλαξης, είναι το γεγονός πως η χρήση της πυρηνικής ενέργειας δεν έχει κανένα δικαίωμα στο λάθος ή την αστοχία κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες. Απλά!

Πάντως, η ερώτηση γύρω από την σημερινή ή την αυριανή ασφάλεια των

πυρηνικών εγκαταστάσεων είναι άκρως παραπλανητική και μια επιγραμματική απάντηση δόθηκε παραπάνω. Σήμερα, τα κρίσιμα ερωτήματα που σχετίζονται με το ενεργειακό μέλλον του πλανήτη και το ρόλο της πυρηνικής ενέργειας είναι άλλα: Α) έχει βρεθεί μια αξιόπιστη και ακίνδυνη μέθοδος για την εξουδετέρωση των παραγόμενων πυρηνικών αποβλήτων από υφιστάμενες μονάδες; Β) είναι όντως πιο φθηνή η πυρηνική ενέργεια ή άλλοι λόγοι -γεωπολιτικοί και διαπλεκόμενοι- επιβάλλουν τη χρήση της; Γ) υπάρχουν σήμερα άλλες λύσεις τεχνολογικά διαθέσιμες και οικονομικά ανεκτές ώστε να καλύψουμε τις παγκόσμιες ενεργειακές ανάγκες και να διασφαλίσουμε την αποτροπή των χειρότερων επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής;

Στο πρώτο ερώτημα να σημειώσω εν τάχει πως η διαχείριση και ασφαλής εξουδετέρωση των ραδιενεργών αποβλήτων είναι ένα πρόβλημα που δεν έχει λυθεί και δεν προβλέπεται να λυθεί στο κοντινό μέλλον. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, απαιτούνται τουλάχιστον 1000 χρόνια πριν τα επίπεδα ραδιενέργειας των πυρηνικών αποβλήτων πέσουν στα επίπεδα του φυσικού ουρανού κατά τη στιγμή της εξόρυξης. Επίσης, ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος αστοχίας των υλικών αποθήκευσης, τρομοκρατικής επίθεσης και ανθρώπινου λάθους. Εκτός αυτού, το «θάψιμο» των αποβλήτων απλά μεταθέτει ίσο πρόβλημα στις επόμενες γενεές, χωρίς να το λύνει.

Στο δεύτερο ερώτημα, αξίζει να αναφερθεί πως μελέτη της Επιτροπής Περιβάλλοντος της Καλιφόρνια κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η πυρηνική ενέργεια είναι πιο ακριβή από κάθε ανανεώσιμη τεχνολογία, με εξαίρεση τη βιομάζα. Επιπρόσθετα, το γεγονός πως τα πυρηνικά προγράμματα της Τουρκίας και της Βουλγαρίας έχουν καταρρεύσει οικονομικά αποδεικνύει το δυσβάσταχτο, δύσκολα προβλέψιμο και απαγορευτικό κόστος αυτής της επικίνδυνης τεχνολογίας.

Τέλος στο τρίτο και ίσως σημαντικότερο ερώτημα, πολυάριθμες μελέτες καταδεικνύουν πως σήμερα είναι εφικτό και με λογικό κόστος να καλύψουμε όλες μας τις ανάγκες σε παγκόσμιο επίπεδο, προχωρώντας σε σταδιακή απεξάρτηση από πυρηνικά και ορυκτά καύσιμα το αργότερο έως το 2050.

Η ενεργειακή ασφάλεια της ανθρωπότητας, το μέλλον της πυρηνικής ενέργειας, η αποτροπή της κλιματικής αλλαγής είναι θέματα που συνδέονται άμεσα. Είναι θέματα, όμως, πρωτίστως πολιτικά. Σήμερα που ο δράκος είναι άσχημα λαβωμένος

δίδεται μια καλή ευκαιρία στους πολιτικούς ηγέτες του κόσμου να τον καταχωνιάσουν οριστικά στο ράφι της ιστορίας. Δυστυχώς, οι αντικειμενικές πολιτικές συνθήκες είναι τέτοιες που δεν μας επιτρέπουν να αισιοδοξούμε για την ευτυχή κατάληξη των αιτημάτων μας για άμεση απεξάρτηση από την πυρηνική ενέργεια. Για παράδειγμα, μεγάλο μέρος της «ανησυχίας» των ηγετών της Ευρώπης φαίνεται πως αποτελεί ένα καθαρά επικοινωνιακό τρικ και μια εύσχημη προσπάθεια εφησυχασμού της κοινής γνώμης. Όμως η μάχη άρχισε και πάλι να φουντώνει και αυτή τη φορά εύχομαι οι πολίτες να κλείσουν τα αυτιά τους στις πυρηνικές «σειρήνες». Αυτή τη φορά, εμείς η «κοινωνία των πολιτών» πρέπει να δείξουμε την ωριμότητα που απαιτούν οι περιστάσεις και να αντιπαραθέσουμε με σαφήνεια και νηφαλιότητα τους δρόμους που προτείνουμε για ένα καθαρό, ασφαλές και ειρηνικό μέλλον. Να δείξουμε σε όλους και κυρίως τους πολιτικούς ότι, όπως θα έλεγε και ο Ομπάμα, ναι μπορούμε (να ζήσουμε χωρίς πυρηνικά).

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ένθετο «Δαίμων της Οικολογίας» της Εφημερίδας «Αυγή της Κυριακής», 3 Απριλίου 2011, σ. 12.